

บทที่ 5

พื้นที่วัฒนธรรมคนตรีอำเภอเก้าเลี้ยว

5.1 พื้นที่ทางกายภาพอำเภอเก้าเลี้ยว

อำเภอเก้าเลี้ยว เดิมมีฐานเป็นเพียงตำบลหนึ่ง เรียกว่าตำบลเก้าเลี้ยว ขึ้นอยู่กับอำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ต่อมาในปี พ.ศ. 2512 ได้ประกาศตั้งขึ้นเป็นกิ่งอำเภอ ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 19 กันยายน 2512 ได้ให้ตำบลเก้าเลี้ยวเป็นกิ่งอำเภอเก้าเลี้ยว อยู่ในความปกครองของอำเภอบรรพตพิสัย ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2512 โดยให้รวมเอาตำบลมหาโพธิ์ ตำบลหนองเต่า ตำบลหัวดง ตำบลเขาดิน และตำบลเก้าเลี้ยว ซึ่งเดิมอยู่ในความปกครองของอำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ มาขึ้นอยู่ในความปกครองของกิ่งอำเภอเก้าเลี้ยว โดยตั้งที่ทำการในตลาดเก้าเลี้ยว และเปิดที่ทำการกิ่งอำเภอเก้าเลี้ยว ในวันที่ 1 มกราคม 2513 ต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นอำเภอเก้าเลี้ยว เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2516 ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษเล่มที่ 90 ตอนที่ 75 ลงวันที่ 29 มิถุนายน 2516 และได้ทำพิธีเปิดป้ายว่าการอำเภอเก้าเลี้ยว เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2516

ประวัติความเป็นมา ของ “ชื่อเก้าเลี้ยว” มีทางสันนิษฐานได้ 2 ทาง คือ

1. พื้นที่ตั้งอำเภอเก้าเลี้ยว เดิมผู้อยู่อาศัยประกอบอาชีพทางการถลุงแร่ และส่วนใหญ่ปลูกกล้วยไข่ขายเป็นสินค้า และมีชาวจีนเป็นพ่อค้ารับซื้อกล้วยไข่ไปขายกรุงเทพฯ โดยบรรจุกล้วยไข่ไปทางเรือเวลาชาวจีนมารับซื้อกล้วยไข่นั้น ชาวจีนจะใช้เรือโยงพ่วงกันเป็นพวงยาว ครั้นมาถึงตลาดที่เคยรับซื้อกล้วยไข่ชาวจีนจะตะโกน บอกกับนายท้ายเรือเป็นภาษาจีนว่า “เก้าเหลี้ยว” ซึ่งแปลว่า “ถึงแล้ว” เพื่อให้นายท้ายเรือปล่อยเรือของตน เพราะเรือที่โยงมานี้แล่นไปถึงกำแพงเพชร เมื่อมีการตะโกนคำว่า “เก้าเหลี้ยว” บ่อย ๆ เข้า คนฟังก็อาจได้ยินเสมอ ก็เรียกตาม และเสียงเรียกอาจเพี้ยนไปเป็น “เก้าเลี้ยว” ก็เป็นไปได้

2. อำเภอเก้าเลี้ยว เดิมประชาชนเดินทางไปนครสวรรค์ ต้องใช้พาหนะเรือแล่นไปตามลำน้ำปิง เรือต้องผ่านคุ้งน้ำถึงแก่ง จึงจะถึงปากน้ำโพ จึงเรียกที่อยู่ของตนเองว่า “เก้าเลี้ยว”

สภาพภูมิศาสตร์

ที่ตั้งและอาณาเขต อำเภอเก้าเลี้ยวตั้งอยู่ทางภาคเหนือของจังหวัดนครสวรรค์ ไปตามลำน้ำปิง อยู่ระหว่างอำเภอเมืองนครสวรรค์กับอำเภอบรรพตพิสัย ตัวอำเภอตั้งอยู่ทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำปิง ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 20 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมด 256.72 ตารางกิโลเมตร หรือ 160,446 ไร่

สภาพภูมิอากาศ

ในภาคกลาง อากาศร้อนในฤดูร้อน อากาศหนาวในฤดูหนาว ฤดูฝน ฝนตกพอประมาณ แบ่งออกเป็น 3 ฤดู ฤดูหนาว ในท้องที่อำเภอเก้าเลี้ยว มีภูเขาอยู่เพียงแห่งเดียวเท่านั้น ตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลเขาดิน มีชื่อว่า “เขาดิน” เป็นเขาลูกกรัง ลำน้ำสำคัญ ในท้องที่อำเภอเก้าเลี้ยว มีแม่น้ำสำคัญไหลผ่าน คือแม่น้ำปิง แม่น้ำสายนี้เป็นแม่น้ำเอื้ออำนวยสำคัญยิ่งในด้านการเกษตร โดยทำการขุดคลองส่งน้ำแยกจากแม่น้ำปิงเข้าสู่สวนไร่นาตลอดทุกฤดูกาล

อาณาเขต อำเภอเก้าเลี้ยว มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอ และจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อเขต ตำบลบางตาหงาย และตำบลหนองกรด อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์

ทิศใต้ ติดต่อเขต ตำบลบ้านมะเกลือ ตำบลบ้านแก่ง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

ทิศตะวันออก ติดต่อเขต ตำบลท่าขมิ้น อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร และตำบลบางเคียน อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์

ทิศตะวันตก ติดต่อเขต ตำบลหนองกระโดน อำเภอเมือง และตำบลหูกวาง อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์

ลักษณะภูมิประเทศ

อำเภอเก้าเลี้ยว เป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำปิง และลำคลองไหลผ่าน ดินอุดมสมบูรณ์ เหมาะกับการเพาะปลูกพืชพันธุ์ธัญญาหารต่างๆ เป็นอย่างยิ่ง

ทรัพยากรธรรมชาติ

ในท้องที่อำเภอเก้าเลี้ยวยังไม่มีมีการสำรวจแร่ธาตุแต่อย่างใด คงมีแต่กรวดทรายในลำแม่น้ำปิงซึ่งใช้ประโยชน์ในการก่อสร้างได้มาก

5.2 วัฒนธรรมคนตรีอำเภอเก้าเลี้ยว

จากการสำรวจวัฒนธรรมคนตรีของอำเภอเก้าเลี้ยว พบวัฒนธรรมคนตรีหลายๆประเภท ดังนี้

วัฒนธรรมคนตรีประเภทแคนวง

จากการสำรวจพบศิลปินและวงคนตรี ดังนี้

ประเภท วัฒนธรรมคนตรี	สถานที่	ชื่อศิลปินพื้นบ้าน วัฒนธรรมคนตรี
แคนวง “ซ.เสียงทอง”	เลขที่ 39 ม.11 ต.เขาดิน อ.เก้าเลี้ยว จ.นครสวรรค์	นายโชค เข้มทราย

ตารางที่ 5.2.1 แสดงการเก็บข้อมูลวัฒนธรรมคนตรี ประเภทแคนวง ของนายโชค เข้มทราย



ชื่อ นายโชค นามสกุล เข้มทราย อายุ 45 ปี ศิลปินประเภท แคนวง
ที่อยู่ 39 หมู่ 11 ตำบลเขาดิน อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์
โทรศัพท์ 081-0366919

มีประสบการณ์กับงานวัฒนธรรมคนตรีแขนงนี้มาแล้ว 25 ปี
รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมคนตรีแขนงนี้มาจาก ศึกษาด้วยตนเอง

ประเภท วัฒนธรรมดนตรี	สถานที่	ชื่อศิลปินพื้นบ้าน วัฒนธรรมดนตรี
แคนวง “ประเสริฐศิลป์”	เลขที่ 80/4 ม.11 ต.หนองเต่า อ.เก้าเลี้ยว จ.นครสวรรค์	นายบุญรอด คงถาวร

ตารางที่ 5.2.2 แสดงการเก็บข้อมูลวัฒนธรรมดนตรี ประเภทแคนวง
ของนายบุญรอด คงถาวร



ชื่อ นายบุญรอด นามสกุล คงถาวร อายุ 45 ปี ศิลปินประเภท แคนวง
ที่อยู่ เลขที่ 80/4 ม.11 ตำบลหนองเต่า อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์
โทรศัพท์ 089-8591689
มีประสบการณ์กับงานวัฒนธรรมดนตรีแขนงนี้มาแล้ว 20 ปี
รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีแขนงนี้มาจาก อาจารย์แป๊ะ เพชรหมัด

ประเภท วัฒนธรรมดนตรี	สถานที่	ชื่อศิลปินพื้นบ้าน วัฒนธรรมดนตรี
แคนวง “สังวาลย์”	ต.หัวดง อ.เก้าเลี้ยว จ.นครสวรรค์	นางสังวาลย์ สนมหอม

ตารางที่ 5.2.3 แสดงการเก็บข้อมูลวัฒนธรรมดนตรี ประเภทแคนวง
ของนางสังวาลย์ สนมหอม



ชื่อ นางสังวาลย์ นามสกุล สนมหอม อายุ 44 ปี ศิลปินประเภท แคนวง
ที่อยู่ ตำบลหัวดง อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์
โทรศัพท์ -

มีประสบการณ์กับงานวัฒนธรรมดนตรีแขนงนี้มาแล้ว 25 ปี
รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีแขนงนี้มาจาก ครูละออ

วัฒนธรรมดนตรีประเภทแตง

จากการสำรวจพบศิลปินและวงดนตรี ดังนี้

ประเภท วัฒนธรรมดนตรี	สถานที่	ชื่อศิลปินพื้นบ้าน วัฒนธรรมดนตรี
แตง “มหาโพธิ์”	เลขที่ 1 ม. 2 ต.มหาโพธิ์ อ.เก้าเลี้ยว จ.นครสวรรค์	นายจรินทร์ เก็นนวน

ตารางที่ 5.2.4 แสดงการเก็บข้อมูลวัฒนธรรมดนตรี ประเภทแตง
ของนายจรินทร์ เก็นนวน



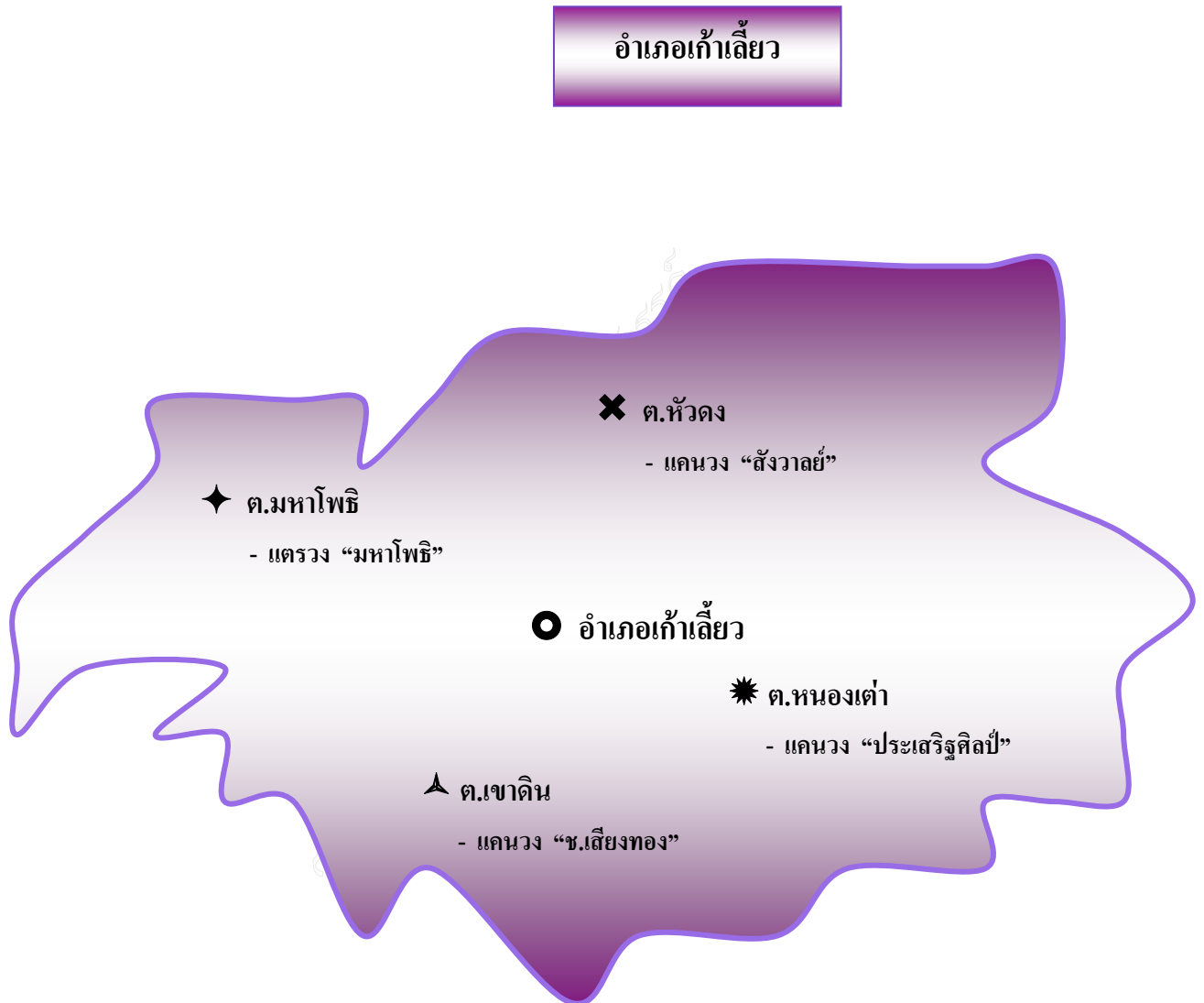
ชื่อ นายจรินทร์ นามสกุล เก็นนวน อายุ 59 ปี ศิลปินประเภท แตง
ที่อยู่ เลขที่ 1 หมู่ 2 ตำบลมหาโพธิ์ อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์
โทรศัพท์ 056-319601

มีประสบการณ์กับงานวัฒนธรรมดนตรีแขนงนี้มาแล้ว 45 ปี

รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีแขนงนี้มาจาก อาจารย์ศาล พลอยชู

5.3 แผนที่วัฒนธรรมคนตรีอำเภอเก้าเลี้ยว

จากการสำรวจข้อมูลวัฒนธรรมคนตรีอำเภอเก้าเลี้ยวสามารถจัดทำแผนที่ได้ดังนี้



แผนภาพที่ 5.3.1 แสดงแผนที่วัฒนธรรมคนตรี อำเภอเก้าเลี้ยว